

Základy práce s informačními zdroji pro bc. studenty SPR155

Bc. David Humpolík

Brno, 20. 11. 2019

Práce s EIZ

- 2 x 50 min.
 - ❖ základy vyhledávacích technik
 - ❖ tvorba rešeršního dotazu
 - ❖ praktické vyhledávání v databázích
- 2 x 50 min.
 - ❖ citace, plagiátorství
- 2 x 50 min.
 - ❖ kontrola úkolů + diskuse
 - ❖ EBSCO Discovery Service a další nadstavbové nástroje
 - ❖ elektronické knihy

Vyhledávání

1. **Téma a klíčová slova**
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

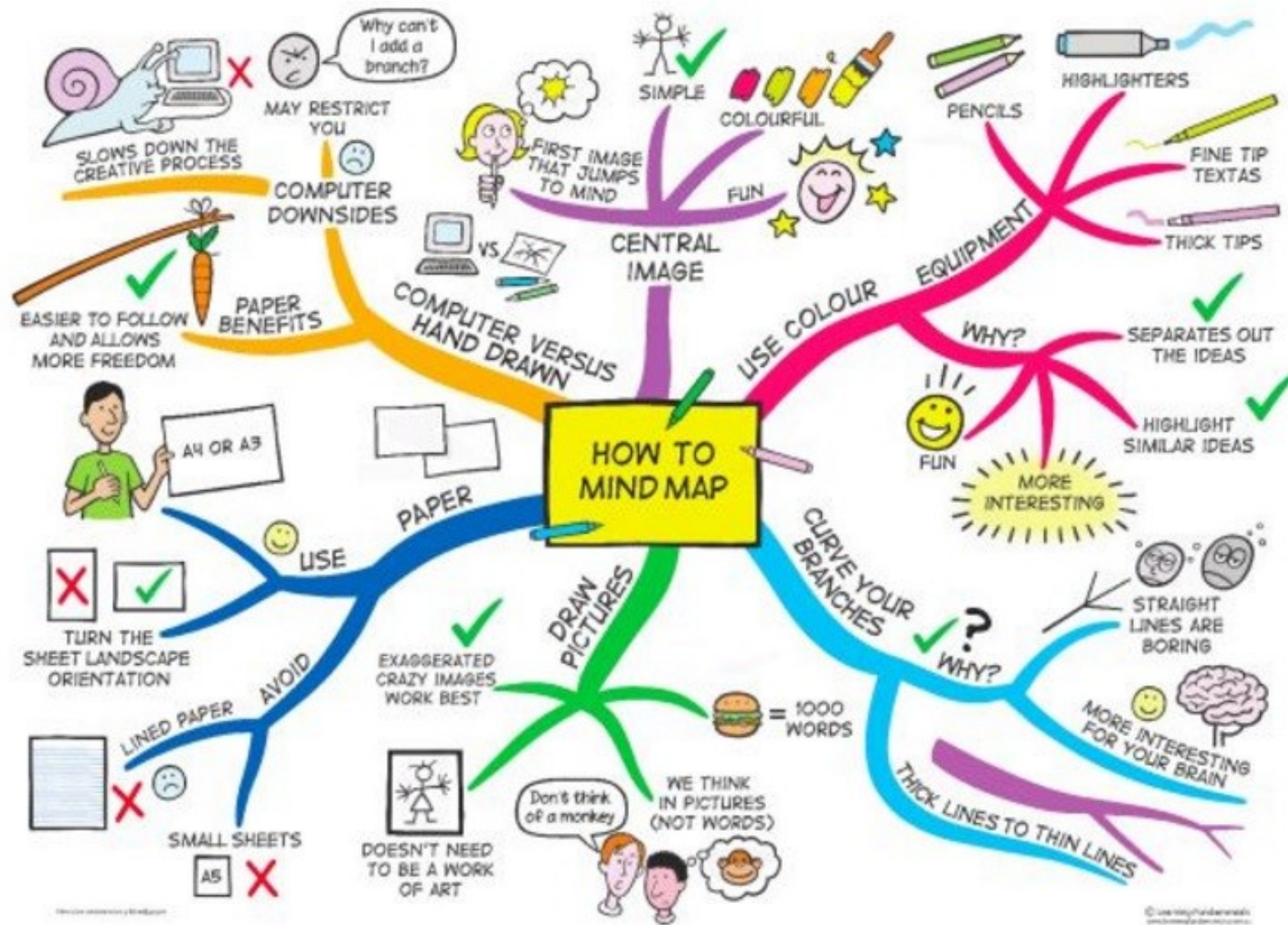
Téma a klíčová slova

1) Zamyslete se o čem chcete psát

- ❖ je nutné mít dost informací o daném tématu (pokud se studiem problematiky začínáte, nebojte se využít učebnice, encyklopedie, radu vyučujícího apod.)

2) Zformulujte téma nebo problém

- ❖ lze využít tzv. **myšlenkových map** - grafické znázornění tématu

Zdroj: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/b1/8c/7d/b18c7dde7e01870bd4715b308241c155.jpg>

Téma a klíčová slova II.

3) Vyjádřete téma ve formě

❖ **klíčových slov (hesel)**

- používejte zejména **podstatná jména**
- příd. jména, zájmena a slovesa pouze pokud jsou opravdu nezbytné
- vyhýbejte se tzv. stop words (předložky, spojky, členy v cizích jazycích)

př. marketingová komunikace; sociální síť; propagace

- ❖ Pozn. v katalozích knihoven můžete nalézt i tzv. **předmětová hesla**
př. novináři – Česko – 20.-21. st.

1. Téma a klíčová slova

2. Další specifikace

3. Výběr zdrojů

4. Boolovský model

5. Technika vyhledávání

6. Vlastní vyhledávací proces

7. Hodnocení vyhledaných záznamů

8. Další operace

2. Další specifikace

□ Před začátkem vlastního procesu vyhledávání je třeba si ujasnit:

- ❖ časové rozmezí
- ❖ typy dokumentů (např. odb. časopisy, kapitoly z knih, příspěvky z konferencí, zpravodajství)
- ❖ typ dat (text, audio, video)
- ❖ jazyk dokumentů (většina světové produkce je v AJ)
- ❖ **forma (odborná x populárně naučná)**

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
- 3. Výběr zdrojů**
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

3. Výběr zdrojů

- Specializované odborné databáze
- Knihovní katalogy
- Specializované vyhledávače odb. informací
- Repozitáře
- Knihovny
- Další

MUNI Ústřední
FSS knihovna

Google (Scholar) - tipy pro vyhledávání

- Vyhledávání na konkrétní stránce
*př. **sirovatka site:fss.muni.cz***
- Definice
*př. **define:social exclusion***
- Vyhledávání stránek, které jsou podobné určité adrese URL
*př. **related:fss.muni.cz***
- Typ dokumentu
*př. **filetype:pdf***

[Infographic: Get More Out of Google](#)

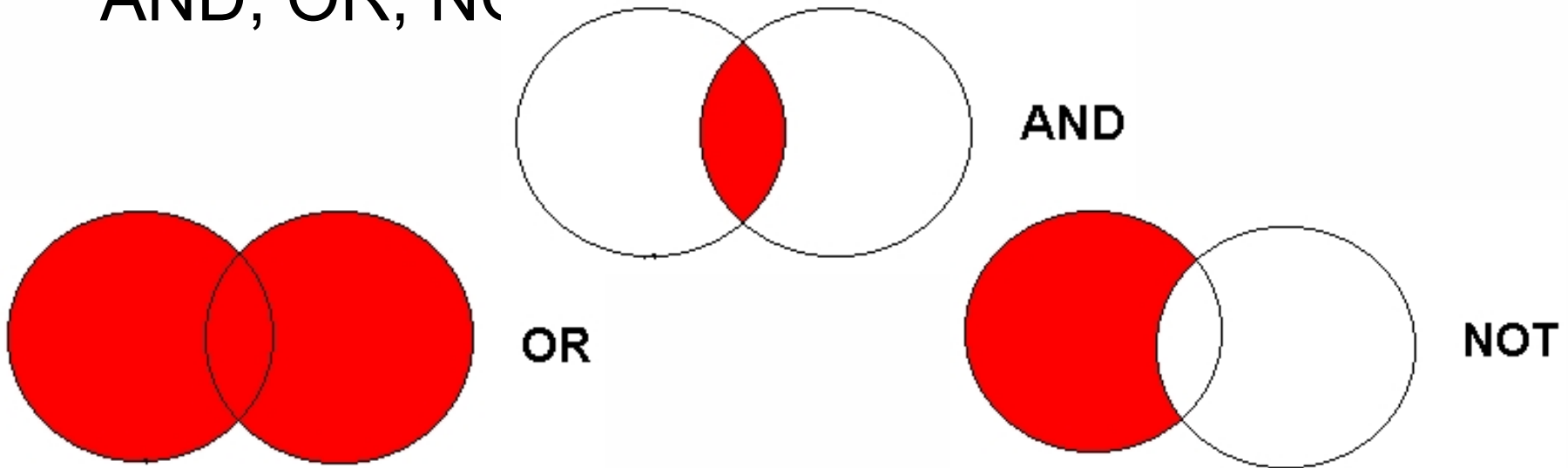
1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
- 4. Boolovský model**
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

4. Boolovský model

- ❑ Logický součin, průnik - operátor **AND**
- ❑ Logický součet, sjednocení - operátor **OR**
- ❑ Logická negace - operátor **NOT**
- ❑ **Krácení termínů** (truncation)
- ❑ Vyhledávání prostřednictvím **fráze**

Strategie Boolovského modelu

- ❑ nejrozšířenější
- ❑ kombinace termínů pomocí logických operátorů
AND, OR, NOT

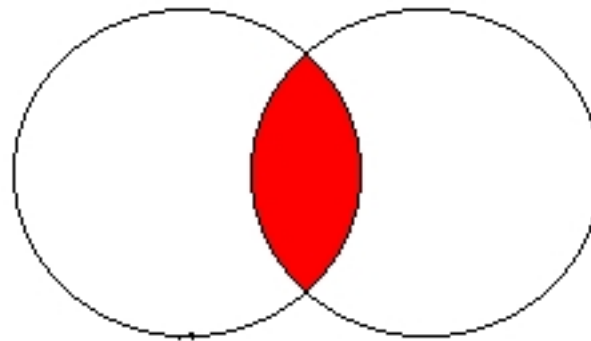

Operátor AND

❑ Logický součin, průnik

- Vyhledání jen těch dokumentů, ve kterých se **vyskytují obě klíčová slova**
- Výsledek průzkumu se **zužuje**
- Můžeme jej znázornit jako **průnik množin**

př. syndrom vyhoření
AND sociální pracovníci

Německo

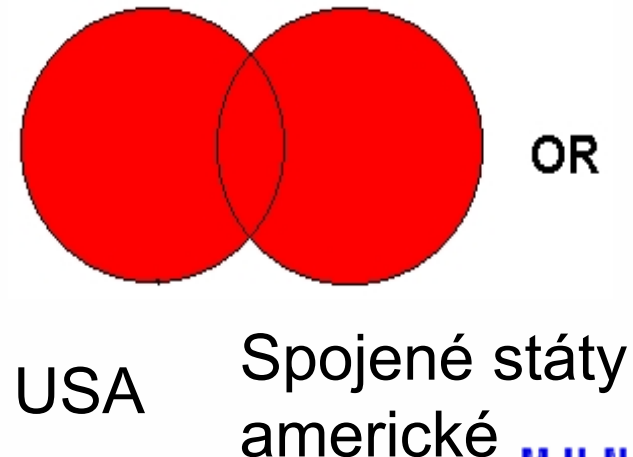
radikální islám

Operátor OR

❑ Logický součet, sjednocení

- Vyhledání dokumentů, které obsahují **alespoň jeden ze zadaných výrazů**
- Výsledek průzkumu se **rozšiřuje**
- Můžeme jej znázornit jako **sjednocení množin**

př. imigrační politika
OR migrační politika

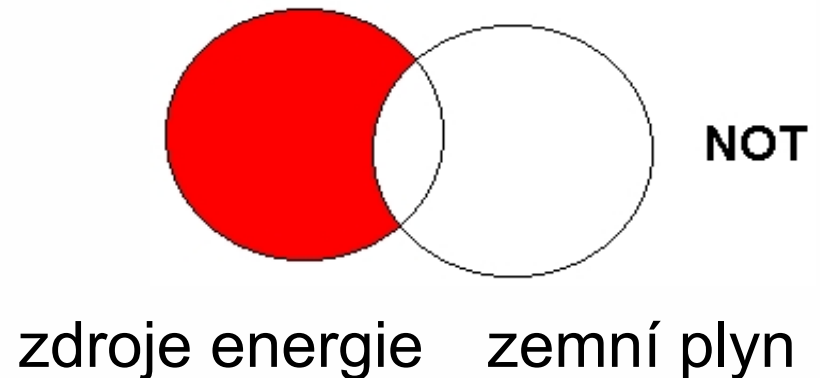

Operátor NOT

❑ Logická negace

- Vyloučí ty záznamy o dokumentech, které obsahují označené klíčové slovo
- Záleží na pořadí klíčových slov
- Výsledek průzkumu se **zužuje**

př. imigrační politika
NOT Evropská unie

Krácení termínů (truncation)

□ Hledaný termín je zkrácen na kořen slova

- Systém dohledá všechny možné tvary podle tohoto kořenu
- Přípony nebo koncovky jsou nahrazeny zástupným znakem
- Výsledek vyhledávání se rozšiřuje
- Pozn. vyhledávací nástroje mohou využívat různé symboly

př. bezdomov* - bezdomovci, bezdomovectví aj.

Vyhledávání prostřednictvím fráze

□ Bližší specifikace dotazu

- ❖ Slovní spojení
- ❖ Všechny slova se musí vyskytovat v přesném pořadí a uvedeném tvaru
- ❖ Nejčastěji se využívají uvozovky
- ❖ Výsledek vyhledávání se zužuje

př. "sociální politika"

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
- 5. Technika vyhledávání**
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

5. Technika vyhledávání

□ **Prohlížení (browsing)**

□ **Vyhledávání (searching)**

❖ jednoduché

❖ pokročilé

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
- 6. Vlastní vyhledávací proces**
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

6. Vlastní vyhledávací proces

- Málokdy získáte relevantní záznamy po prvním vyhledávání
- Vždy je třeba rešeršní dotaz ladit
- Každý zdroj má vlastní pravidla vyhledávání a je třeba tomu uzpůsobit vyhledávací dotaz

Máte-li málo výsledků vyhledávání:

❑ Rozšiřte dotaz

- ❖ přidejte další klíčová slova

❑ Zrušte omezení

- ❖ např. typ dokumentu, dílčí databáze, jenom slova v názvu apod.

Máte-li mnoho výsledků vyhledávání:

❑ **Zužte dotaz**

- ❖ konkretizujte
- ❖ lépe definujte klíčová slova
- ❖ zaměřte se pouze na nějakou oblast apod.

❑ **Přidejte omezení**

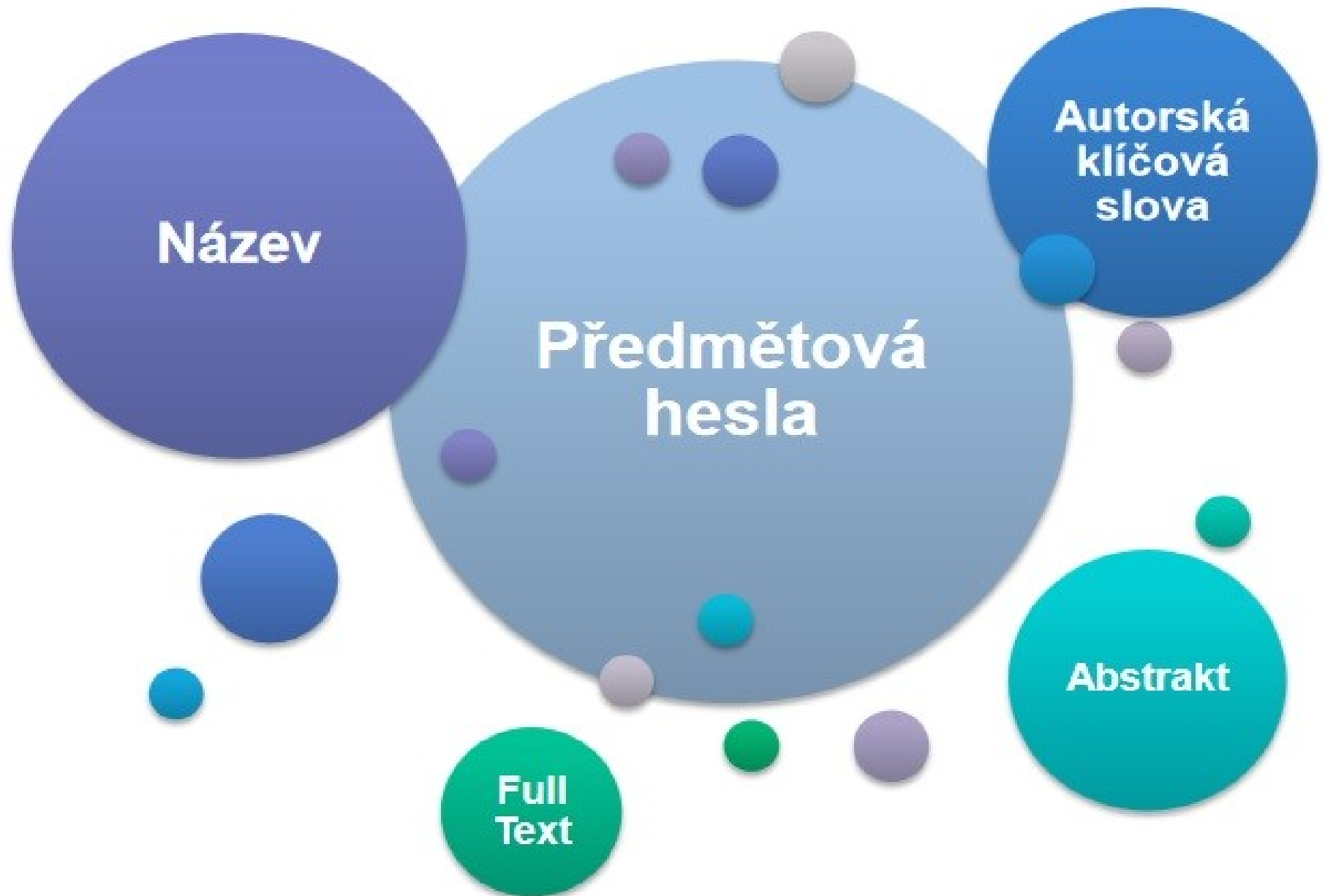
- ❖ např. jenom slova v názvu, konkrétní země, typ dokumentu apod.

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
- 7. Hodnocení vyhledaných záznamů**
8. Další operace

7. Hodnocení vyhledaných záznamů:

- relevance
- důvěryhodnost zdroje
 - ❖ jména autorů, instituce, kontakty na správce...
- pravidelná aktualizace
- odbornost

Relevance Ranking

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
- 8. Další operace**

8. Další operace:

- tisk
- uložení
- export do citačního manageru (např. [EndNote Web](#), [Zotero](#), [Citace.com](#))

Shrnutí

❑ Před vyhledáváním si:

- ❖ Ujasněte **téma**
- ❖ Vyberte vhodné **zdroje** odborných informací (např. licencované databáze)
- ❖ Nadefinujte dotaz; **klíčová slova**
- ❖ Vyberte vhodnou **vyhledávací techniku** (prohlížení, jednoduché nebo pokročilé vyhledávání)

TIP

***Pište si poznámky!** Budete vědět, které zdroje jste již prohledali, jakou formu dotazu jste použili, jaká klíčová slova jste přidávali apod.*

TIP

Usnadněte si práci a používejte citační managery

Praktické vyhledávání v databázích a citační software EndNote Web

Praktické ukázky vyhledávání v databázích

- ❑ [EBSCO](#) (SocINDEX with Full Text) - multioborová DB, obsahuje kolem 12 tis. čas. fultextových titulů
- ❑ [ProQuest](#) (Social Science Database) – multioborová DB, obsahuje kol 16 500 čas. s FT ze společenských a humanitních věd, obchodu, ekonomie, medicíny, přírodních věd, techniky a umění.
- ❑ [Sage Journals](#) - kolekce Sage Full-Text - Humanities and Social Science (HSS) zahrnuje 555 titulů elektronických FT časopisů od vyd. Sage Publications od roku 1999 do současnosti
- ❑ [Taylor & Francis](#) - kolekce Social Science & Humanities Library (SSH Library) obsahuje více jak 1400 titulů v rámci 14 subkolekcí

Cvičení Sage Journals

- 1) Najděte aktuální číslo časopisu Journal of Social Work
- 1) Najděte jakýkoliv jiný časopis věnující se sociální práci
- 1) Najděte dokument pro svou seminární práci

Cvičení Taylor & Francis

- 1) Najděte aktuální číslo časopisu Administration in Social Work
- 1) Najděte odborný článek věnující se nezaměstnanosti
- 1) Najděte dokument pro svou seminární práci

Praktické ukázky vyhledávání v databázích

- ❑ **Anopress** – monitoring českých mediálních zdrojů ([více info](#) na stránkách knihovny).
- ❑ **NEWTON Media** – slovenská mediální databáze, retrospektiva do roku 1998

Cvičení - Anopress

- 1) Kolik výsledků v celostátních denících v posledních 2 týdnech se věnuje tématu Andreje Babiše ve spojení se Sametovou revolucí?
- 1) Jaký je počet článků za poslední dva dny, které společně zmiňují Miloše Zemana a Jiřího Ovčáčka?
- 1) Kolik výsledků má vyhledání fráze “Jaromír Soukup” za minulý týden pouze v televizi?

Zadání 1. praktického úkolu

Export záznamů z databáze EBSCO do citačního software EndNote Web

- 1) Vytvoření účtu v [EndNote Web](#)
- 1) Vyhledání záznamů v databázi EBSCO a jejich uložení do složky (modrá ikonka s plus po pravé straně záznamů)
- 1) Otevření složky (v pravé části obrazovky nebo ikonka Složky vpravo nahoře)
- 1) Označení záznamů, které mají být exportovány do EndNote Web (zaškrťovací políčka po levé straně záznamů)
- 1) Kliknout na export (ikona Exportovat - vpravo)

Export záznamů z databáze EBSCO do citačního software EndNote Web

- 6) Zvolit druhou variantu – Přímý export do aplikace EndNote Web
- 7) Uložit
- 8) Pokud vše proběhlo úspěšně, tak budete přesměrováni do aplikace EndNote Web
- 9) Objeví se hláška sdělující, kolik záznamů bylo naimportováno (např. Number of records imported: 2)
- 10) Záznamy se uloží do záložky My References – složky [Unfield]

Literatura

STEINEROVÁ, Jela; GREŠKOVÁ, Mirka; ILAVSKÁ, Jana.
Informačné stratégie v elektronickom prostredí. 1. vyd.
Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2010, 190 s.
ISBN 9788022328487.

Obrázek

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/b1/8c/7d/b18c7dde7e01870bd4715b308241c155.jpg> (myšlenková mapa)

<http://eds.ics.muni.cz/media/27629/eds-update-2016-luprich.pdf>
(relevance ranking - Ebsco)

Děkuji Vám za pozornost

Bc. David Humpolík
humpolik@fss.muni.cz

infozdroje@fss.muni.cz